

El padró de Manresa de 1824 (I)

Joan Vila-Masana i Portabella

L'any anterior, 1823, sota el govern liberal es va portar a terme el primer padró modern de la ciutat. Un any després, el nou govern reialista sorgit de la conquesta de la ciutat per les tropes franceses el dia 21 de maig de 1823, conegut com a "Cent mil fills de Sant Lluís i envaïts per la Santa Aliança¹ per derrocar el govern liberal, va realitzar un nou empadronament de la ciutat amb data d'1 de maig de 1824.

Aquell any la ciutat s'anava recuperant i entrava en una dinàmica de nova normalitat. A principis d'any l'Hospital Militar existent al Convent de Sant Pere màrtir, així com els altres hospitals militars de la ciutat, situats a una part del Col·legi de Sant Ignasi i a les cases "Soler" de la Plana i "Argullol" de la plaça Valldaura son deshabilitats, el que indica la represa de l'activitat normal. Aquell mateix any es funda un comerç i un altre es trasllada a dues ubicacions emblemàtiques de la ciutat i que actualment encara perduren, la Impremta i llibreria de Pau Roca i Pujol –al carrer de Sant Miquel número 19²– i la Farmàcia de Tomàs Esteve i Florensa a la Plana de l'Om número 4, cantonada carrer del Born.

No tot era represa econòmica i normalitat aquell any perquè el dia 6 de setembre una forta tempesta va fer que pugés el nivell de l'aigua del Torrent Miràbile o de Sant Ignasi fins al nivell del primers pis de les cases que es trobaven situades a les ribes i destruint diversos edificis³.

El cens de 1824 té les mateixes característiques que el de l'any anterior, els manresans son empadronats per cases i carrers, que a la seva vegada son agrupats per barris. Hi ha però algunes diferències com son: no apareix el cognom de les esposes i únicament hi apareix el nom, s'hi afegeix una nova informació molt valuosa com és els que són nascut a Manresa i els que han vingut de fora indicant-se el lloc de procedència i el temps que fa que viuen a la ciutat. La informació que desapareix és la relativa a la categorització dels habitants en relació a la seva situació econòmica i de ple dret que si figurava en el cens de 1823.

En aquest entorn el dia 1 de maig l'Ajuntament encarrega la realització d'un nou cens de la població de Manresa que es basava en la numeració dels edificis i en el nomenclàtor dels carrers establert l'any anterior pel govern liberal. Si el primer cens va donar, l'any anterior, una població de 10.829 persones; el de 1824 va donar una població total de 11.975 habitants. En aquest cens ja no es van comptabilitzar les persones que es trobaven de pas per la ciutat –els que en l'anterior cens s'anomenaven transeünts. Aquesta població estava formada per 6.344 dones (53 %) i 5.631 homes (47 %). Havia augmentat en un 1 % el nombre de dones i havia disminuït en el mateix percentatge el nombre d'homes. De tots ells en tenim l'edat que tenien, excepte de 2 dones en què no hi consta la seva edat.

La població de Manresa es va incrementar en 183 persones si descomptem els 37 transeünts que incloïa el cens de 1823, el que representa una taxa de creixement del 1,7 % anual. El nombre de dones passa de 5.563 l'any 1823 a 6.344 l'any 1824 amb una taxa de creixement del 13,9 %, i el nombre d'homes passa de 5.129 a 5.631, amb una taxa de creixement del 9,8 %, que significa una taxa de creixement del 29,5 %, inferior al de les dones.

Tot això ens dona que la relació dones/homes és de 1,12, mentre que per l'any anterior de 1823, era de 1,10 amb un increment de 2,3 % anual. Comparant els censos de 1824 i 1824 es troben a faltar 222 criatures menors de 10 anys, el que indica que aquest era el nombre de criatures que havien mort per diverses causes. Si ho referenciem a la població de 1824 ens dona una taxa de mortalitat infantil de 1,85 %.

La piràmide d'edats dels 11.975 manresans empadronats és una piràmide que correspon a una societat en general jove, però amb certs matisos (figura 1). Hi ha, com també hi havia en els cens de l'any 1823, una certa tendència a arrodonir l'edat al moment que l'agent censor del padró preguntava l'edat als manresans, doncs aleshores continuava sense existir cap document, ni cèdula d'identitat que permetés un control real de l'edat de les persones. Molts sabien la seva edat de manera aproximada i quan se'ls hi pre-

TAULA I : Distribució de la població de 1824 per edat i sexe

ANYS	DONES																												TOTAL	DONES %		
	ARBONÉS	BARRERES	BASTARDES	BORN	CARME	ESCODINES	GRAU DELS JUEUS	INFANTS	MEL I CAMPDURGELL	MOSSÉN BOSCH	NOU	PEDREGAR	PIQUES	PLAÇA DE DON JORDI	PLAÇA MAJOR	PLANA DE L'OM	PLANA D'EN CREUS	PUIGTERRÀ	RAVAL DE SANT PERE	REMEI	SANT ANDREU	SANT MIQUEL	SANTA LLÚCIA	SANTA MARIA	SORBERERCA	TALAMANCA	URGELL	VALLDAURA			VALLFONOLLOSA	VILANOVA
0 - 4	21	49	2	45	23	103	2	17	34	19	25	20	15	4	17	9	12	72	20	44	30	25	41	37	32	18	44	43	7	22	852	-11%
4 - 9	21	45	2	25	14	96	3	12	39	14	24	13	13	3	21	12	9	52	13	47	31	23	37	31	34	24	39	45	1	13	756	-11%
10 - 14	13	34	3	23	16	65	2	6	62	5	17	12	9	2	15	10	17	53	13	40	17	18	34	20	23	15	28	33	3	11	619	-7%
15 - 19	21	44	2	24	20	62	0	14	31	7	19	7	6	2	19	14	15	35	5	31	24	33	38	22	24	17	18	25	7	15	601	-11%
20 - 24	17	33	3	34	17	90	0	9	14	7	25	7	12	2	19	9	9	38	11	30	22	27	36	20	29	22	24	38	7	14	625	-9%
25 - 29	15	17	1	27	10	54	2	8	20	13	10	10	10	2	15	4	6	28	7	24	30	13	23	23	22	11	16	28	2	5	456	-8%
30 - 34	15	33	4	26	7	61	3	12	14	7	18	7	10	1	13	12	6	52	7	34	18	18	29	26	21	10	30	31	3	8	536	-8%
35 - 39	14	8	2	17	4	43	0	4	23	8	8	7	5	1	9	4	4	30	6	12	19	10	19	9	19	13	11	12	3	8	332	-8%
40 - 44	11	31	2	18	16	44	0	7	13	11	15	7	9	1	8	8	11	32	3	34	10	14	24	9	13	20	19	25	2	11	428	-6%
45 - 49	6	20	3	15	9	29	0	2	13	3	9	5	6	0	4	5	6	15	5	12	11	6	13	5	12	10	6	12	4	5	251	-3%
50 - 54	19	19	4	10	6	44	1	8	10	3	18	9	11	2	8	3	7	22	6	19	13	12	21	12	9	9	6	18	3	9	341	-10%
55 - 59	3	8	2	9	4	14	0	2	6	3	7	2	2	0	6	2	2	5	1	16	5	6	6	3	10	5	10	8	3	3	153	-2%
60 - 64	1	11	2	12	7	31	1	3	0	3	7	3	5	1	2	2	7	9	2	15	9	8	10	8	7	9	11	15	1	3	205	-1%
64 - 69	4	1	0	2	2	10	0	0	0	0	8	1	4	0	4	1	1	4	3	1	2	4	3	3	1	8	3	3	1	1	75	-2%
70 - 74	2	5	1	3	0	7	0	1	3	1	1	0	1	0	3	2	0	3	0	2	1	1	5	3	0	4	3	3	1	4	60	-1%
74 - 79	1	1	1	2	0	2	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	5	1	2	0	0	1	0	0	4	0	1	24	-1%
80 - 84	1	0	1	1	0	5	0	0	0	0	1	2	0	0	2	2	0	0	0	3	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	22	-1%
85 - 89	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	3	-1%
90 - 94	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	3	0%
SUBTOTAL	186	359	35	293	155	761	14	105	283	104	212	113	118	21	165	99	113	451	102	370	243	220	339	231	259	195	269	345	49	133	6342	-100%
Altres											1									1											2	
TOTAL	186	359	35	293	155	761	14	105	283	105	212	113	118	21	165	99	113	451	102	371	243	220	339	231	259	195	269	345	49	133	6344	

TOTAL : 11975

% DONES : 53%

% HOMES : 47%

MANRESA

HOMES																																		
ANYS	ARBONÉS	BARRERES	BASTARDES	BORN	CARME	ESCODINES	GRAU DELS JUEUS	INFANTS	MEL I CAMPDURGELL	MOSSÈN BOSCH	NOU	PEDREGAR	PIQUES	PLAÇA DE DON JORDI	PLAÇA MAJOR	PLANA DE L'OM	PLANA D'EN CREUS	PUIGTERRÀ	RAVAL DE SANT PERE	REMEI	SANT ANDREU	SANT MIQUEL	SANTA LLÚCIA	SANTA MARIA	SOBERREROCA	TALAMANCA	URGELL	VALLDAURA	VALLFONOLLOSA	VILANOVA	TOTAL	HOMES %		
0 - 4	29	34	2	28	19	110	2	17	38	19	21	11	14	3	25	10	7	59	10	49	31	29	38	40	30	14	46	67	5	15	822	17%		
4 - 9	35	36	3	28	12	102	3	10	35	26	19	16	11	0	19	9	7	65	11	42	34	29	37	30	31	19	31	42	7	15	764	20%		
10 - 14	13	29	1	25	17	66	2	8	32	9	23	8	8	4	14	9	10	41	10	33	23	18	29	15	25	16	28	38	8	13	575	8%		
15 - 19	5	24	4	22	14	58	0	5	28	10	13	7	8	2	17	8	11	26	10	17	9	19	27	11	26	11	16	21	8	7	444	3%		
20 - 24	14	21	0	25	18	46	0	2	22	10	14	7	5	0	20	6	4	25	5	25	26	15	31	11	27	11	10	18	5	9	432	8%		
25 - 29	11	17	3	13	9	45	0	3	6	9	15	4	5	1	13	3	2	25	9	18	18	8	19	15	12	13	17	27	4	6	350	6%		
30 - 34	10	25	3	23	12	62	0	10	18	3	13	8	9	1	11	5	13	34	2	39	18	14	22	22	11	3	25	35	2	4	457	6%		
35 - 39	9	9	1	14	7	39	2	6	16	8	4	1	6	2	8	1	3	17	6	12	13	8	15	12	11	4	9	20	2	8	273	5%		
40 - 44	10	18	2	14	15	33	1	7	11	6	11	7	4	1	10	5	3	32	2	18	17	13	20	15	12	9	10	16	4	6	332	6%		
45 - 49	6	12	1	9	7	30	1	0	16	4	5	7	4	0	5	4	3	12	5	14	6	5	10	8	13	8	14	19	0	6	234	3%		
50 - 54	12	17	0	17	5	35	0	5	13	11	16	7	8	1	8	4	7	27	8	27	12	12	22	7	9	10	9	16	4	9	336	7%		
55 - 59	3	7	2	11	4	20	0	1	13	6	2	3	4	0	6	1	6	14	3	11	9	6	7	6	11	4	6	6	1	3	176	2%		
60 - 64	9	13	1	14	6	30	3	2	9	2	14	5	3	0	6	1	4	12	2	13	8	6	7	9	7	7	14	9	3	3	222	5%		
64 - 69	2	2	2	7	2	20	0	2	2	2	3	0	3	0	1	1	3	4	0	5	3	6	4	9	3	2	4	4	1	1	98	1%		
70 - 74	4	5	1	5	1	11	0	0	3	0	3	1	3	0	3	1	3	5	1	3	4	2	4	2	4	2	4	0	1	2	78	2%		
74 - 79	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	2	0	1	0	1	1	4	1	1	0	1	0	1	0	1	21	0%		
80 - 84	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	7	0%	
85 - 89	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	2	0	1	0	0	1	0	0	8	0%		
90 - 94	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0%		
SUBTOTAL	172	271	26	257	150	707	14	78	264	125	178	92	95	16	168	70	86	401	82	329	232	194	295	213	234	134	243	341	55	109	5631	100		
Altres																															0			
TOTAL	172	271	26	257	150	707	14	78	264	125	178	92	95	16	168	70	86	401	82	329	232	194	295	213	234	134	243	341	55	109	5631			

guntava tenien tendència a dir-la de manera que, majoritàriament, l'arrodonien cap a la desena (30, 40, 50 i 60 anys) i amb menys freqüència cap a la mitja desena (25, 35, 45, 55 i 65 anys). Aquesta tendència explicaria parcialment les dents de serra de les diferents franges d'edats, més pronunciades en les dones que en els homes. Aquest fet, però, no explicaria la totalitat de la grandària de les dents de serra, i cal buscar una altra explicació aquest fet. Malgrat tot la piràmide corresponent a aquest any és més regular que la de l'any anterior, sobretot en la franja entre els 10 i els 14 anys.

La primera disminució important és la de la franja de 10 a 14 anys que correspon a les persones que van néixer durant la guerra napoleònica, fet que va provocar una minva en els naixements en la població manresana. La següent correspon a la franja de manresans que tenien entre 25 i 29 anys, que també era més reduïda que el que li correspondria en una piràmide d'edats teòrica, doncs eren fills de l'època de les guerres contra la França revolucionària (1793 – 1795) i de la guerra contra Anglaterra (1796 – 1802), a la

aquests dos fets: guerra i economia.

Les dents de serra d'edats superiors a 30 anys es compensen si tenim en compte la tendència a l'arrodoniment d'edat al moment de preguntar-la els censos del padró. Aquesta tendència dóna una major grandària a les barres de les edats de 40 a 44 anys, de 50 a 54 anys i de 60 a 64 anys enfront de les de 35 a 39 anys, de 45 a 49 anys i de 55 a 59 anys, pel fet que al preguntar era més fàcil arrodonir l'edat en edats que acaben en zero (40, 50 i 60 anys).

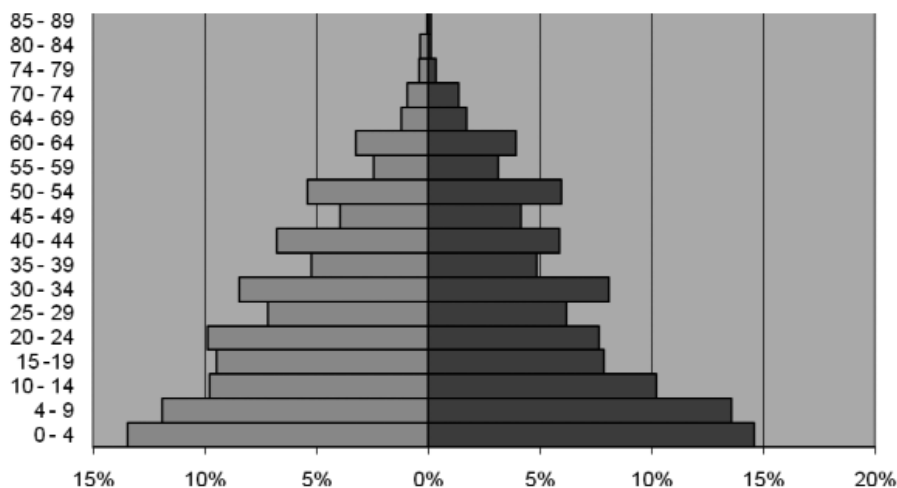
Que la societat manresana de l'any 1824 era una societat jove queda reflectit en la piràmide d'edats i refermat per les dades següents: el 26,7 % de la població tenia una edat inferior a 10 anys, el 36,5 % dels manresans tenien fins a 14 anys i el 45,4 % tenien una edat inferior a 20 anys. Per tant la població manresana de l'any 1823 era força jove i existia una gran quantitat de mà d'obra que permetia que la indústria i el comerç poguessin prosperar⁴. Malgrat això el percentatge era inferior en un 5,9 % en relació a l'any 1823.

També es destacable (taula I) que

tor de 0,95 i per tant es capgira la tendència, existint més homes que dones; essent la més desfavorable la compresa entre els 64 i 74 anys en que el factor és de 0,77, el que representa que hi ha un 23,3 % més d'homes que de dones. Després, a edats elevades, superiors a 80 anys, augmenta degut a la longevitat superior de les dones i el factor passa a 1,65 i per tant hi ha un 39,3 % més de dones. Tot això indica que la mortalitat dels homes entre els 74 i els 80 anys és molt superior que en les dones, ja que moren 131 dones i 180 homes, és a dir moren un 37 % més d'homes que de dones.

El 55,6 % de la població manresana de 1823 era soltera, el 37,2 % era casada i, la resta, el 7,2 % era vídua. Si fem una anàlisi més acurada podem dir que l'estat civil dels manresans era una mica diferent entre ambdós sexes, si ens fixem en els solters (54 % de les dones i el 57 % dels homes). Aquest pes superior dels solters/solteres s'explica pel gran pes que tenien els menors de 20 anys. Pel que fa als casats la cosa canvia, el 35 % de les dones estava casada contra el 40 % dels homes que manifestaven estar casats. La diferència entre els dos grups s'explica pel diferent nombre total de població d'ambdós sexes, doncs al ser la població femenina més superior té un percentatge inferior al dels homes. Les vídues eren el 11 % de la població femenina i els vidus el 3 % de la masculina, fet que s'explica pel mateix argument anterior i per la més elevada longevitat de les dones (figura 2).

L'edat mitjana de la població de la ciutat era de 25,6 anys (24,9 l'any anterior) (taula II), per tant entre amdos anys va créixer un 2,8 %. Aquesta edat si la referenciem als homes i les dones varia lleugerament: 25,5 per les dones i 25,8 anys pels homes. Si tenim en compte que el percentatge de joves⁵ era de 36,6 %, el percentatge de grans⁶ era del 3,35 %, l'índex d'envelliment⁷ de 9,14, la taxa general de fecunditat⁸ de 49,9 % i l'índex de dones fèrtils⁹ també de 51 %; ens trobem davant d'una població manresana que tenia tots els trets d'una població jove, malgrat que havia envellit en relació a l'any anterior.

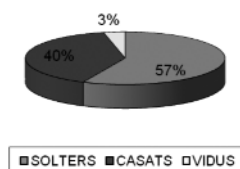

1. Piràmide poblacional de la població de Manresa de 1824. Doncs a l'esquerra i homes a la dreta.

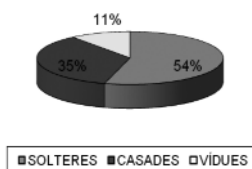
que li cal addicionar l'efecte de l'arrodoniment de l'edat. Aquestes guerres havia fet minvar molt la indústria i l'economia de tot el país. Durant aquests períodes d'anys la població masculina era encara més reduïda del que li correspondria que la femenina degut a

entre els 15 i els 24 anys hi ha un percentatge de dones molt més elevat que d'homes, al voltant d'un factor de 1,40 –contra 1,60 de l'any anterior–, quan per les edats inferiors és de 1,03. Després, a edats superiors als 24 anys i fins els 80, torna a disminuir tenint un fac-

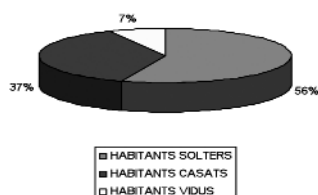
Percentatge estat civil dels homes

Percentatge estat civil de les dones

Percentatge estat civil de la població

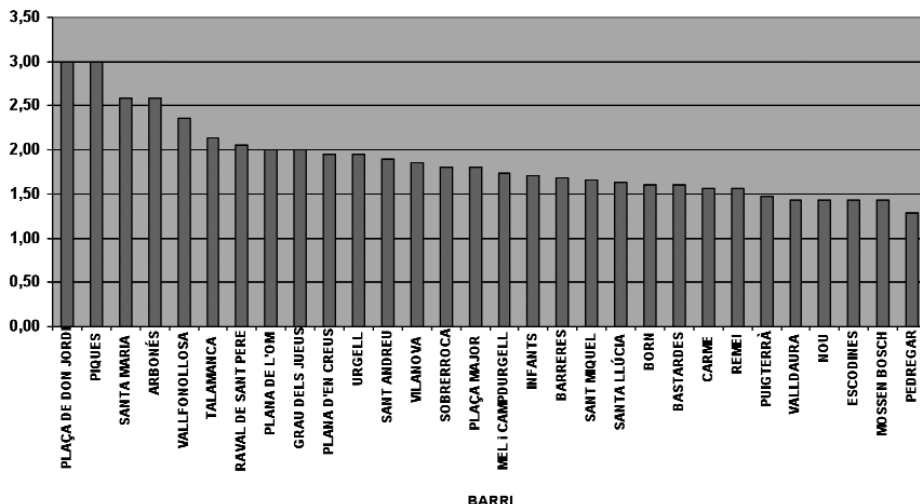

2. Percentatges de l'estat civil de la població manresana de 1824 per sexes.

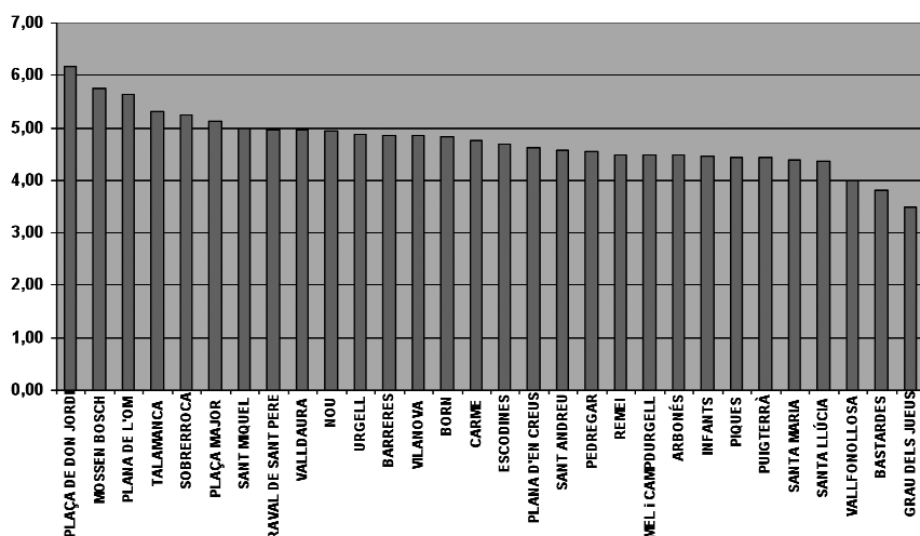
Els manresans de més edat tenien 93 i 90 anys. Els 93 anys d'edat els tenia un home del barri del Remei i els 90 anys dues dones, una també del barri del Remei i l'altre de Vilanova. Malgrat que hi havia persones de diferent sexe amb la mateixa edat, el nombre de dones d'edat superior a 80 anys era superior al d'homes en una proporció de 60 i a 40, amb un total de 43 persones.

Per la realització d'aquest segon cens del segle XIX es va dividir la ciutat en 30 sectors nomenats barris que en diversos casos estaven formats per un sol carrer. Aquests barris estaven agrupats en dos grups: els barris "dintre muralles" que eren 22 i els "barris fora muralles" que eren 8. Els barris "dintre muralles" eren¹⁰:

- 1. Arbonés:** (carrer Arbonés i carrer Llop)
- 2. Bastardes:** (carrer Bastardes)
- 3. Barreres:** (carrer Barreres, carrer Sant Francesc, carrer Tahones i carrer Pepet)

3. Nombre d'habitats per edifici i barri l'any 1824.

4. Nombre d'habitats per habitatge i barri l'any 1824.

- 4. Born:** (carrer del Born, Muralla dels Pares Predicadors i Muralla de Sant Domènec)
- 5. Carme:** (plaça del Carme, carrer del Carme i carrer Racó del Forn)
- 6. Grau dels Jueus:** (carrer del Grau dels Jueus)
- 7. Mel-Campdurgell:** (carrer Campdurgell, carrer del Frare, carrer Cirera, placeta de Valldaura, carrer Mel i carrer de la Ronyeta)
- 8. Nou:** (carrer Nou i carrer de la Canal)
- 9. Plaça de Don Jordi:** (plaça de Don Jordi)
- 10. Plaça Major¹¹:** (plaça Major i carrer Amigant)

- 11. Plana de l'Om:** (plaça de la Plana de l'Om)
- 12. Plana d'en Creus:** (plaça d'en Creus, carrer de la Mola de la Seu i carrer de sota la Mola de la Seu)
- 13. Pedregar:** (carrer Pedregar, carrer de la Canal i carrer Canaleta)
- 14. Piques:** (carrer de les Piques)
- 15. Sant Miquel:** (carrer Sant Miquel, carrer de la Sabateria i carrer d'en Botí)
- 16. Santa Llúcia:** (carrer Santa Llúcia, carrer Codinella¹² i carrer del Forn)
- 17. Santa Maria:** (carrer Santa Maria i carrer Campanes)
- 18. Sobrerroca:** (carrer Sobrerroca i carrer Cerarols)

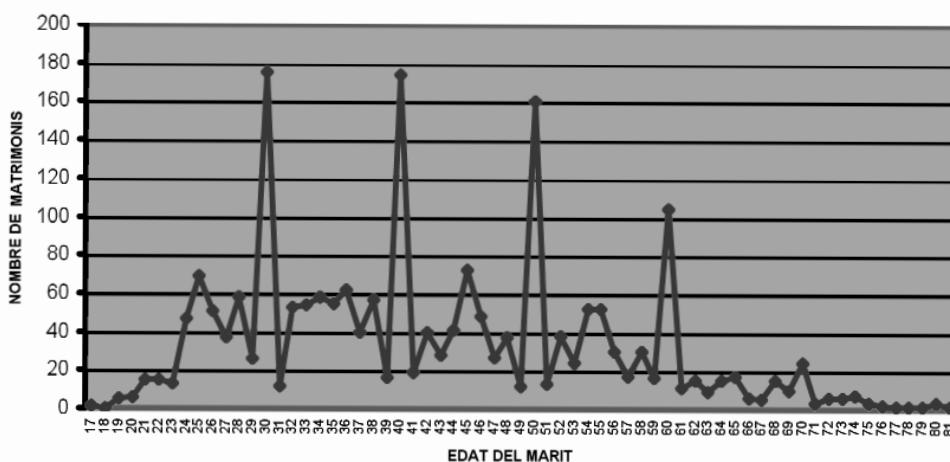
- 19. Talamanca:** (carrer Talamanca¹³)
20. Urgell: (carrer d'Urgell, carrer Sant Tomàs i carrer Sant Domènec)
21. Vallfonollosa: (carrer Vallfonollosa i placeta d'en Creus)
22. Vilanova: (carrer Vilanova i carrer del Cantó de Casa Juandó)

Els barris "fora muralles" eren¹⁴:

- 1. Escodines:** (placeta de les Escodines, carrer Escodines, placeta dels Bergants, carrer del Cantó dels Jubells, carrer Montserrat, carrer de la Roqueta, carrer Sant Bartomeu, carrer de Sant Bartomeu a la carretera, carrer Aiguader, carrer Viladordis, carrer de les Escodines a la carretera, carrer de l'Era de l'Huguët i carrer de la Baixada dels Drets)
- 2. Infants:** (carrer Infants, plaça dels Porcs¹⁵ i carrer Puigterrà de Dalt)
- 3. Mossèn Bosc:** (carrer de Mossèn Bosc i carrer Baixada de Sant Marc)
- 4. Puigterrà:** (carrer Senioses¹⁶, carrer Puigterrà de Dalt, carrer de les Bruixes, carrer de la Travessia o de l'Era d'en Firmat, carrer Travessia i carrer Puigterrà de Baix)
- 5. Remei:** (carrer del Remei, carrer del Xafa¹⁷ i carrer del Torrent de Sant Ignasi)
- 6. Sant Andreu:** (carrer Sant Andreu, carrer Funioses, plaça de l'Hospital, carrer Llusa¹⁸ i carrer d'en front del Joc de la Pilota)
- 7. Valldaura:** (carrers Valldaura, Muralla de Valldaura, Muralla de Sant Francesc, Muralla de Sant Domènec, Muralla dels Pares Predicadors i Casa Horts de Cots)
- 8. Raval de Sant Pere:** (carrer Raval de Sant Pere)

L'any 1824 la ciutat tenia 73 carrers i 10 places (14 carrers i 7 places més que l'any anterior¹⁹) amb numeració pròpia, amb 1.817 edificis d'habitatges. D'aquests edificis, 230 estaven deshabitats i 80 cremats, que eren el 4,4 % dels existents, restant un total de 1.507 edificis habitats. Els edificis cremats ho eren encara des dels dies 30 i 31 de març de 1811, quan l'exèrcit francès sota les ordres del general McDonald va cremar una gran part de la ciutat com a represàlia per l'actitud dels manresans contra el governament francès durant la guerra na-

Edat del marit en els matrimonis manresans

6. Distribució de l'edat dels homes casats l'any 1824.

poleònica de 1808 a 1814. Segons els darrers estudis es van cremar durant aquells dies un total de 440 cases²⁰, de les quals se n'havien reconstruït 360 entre els anys 1811 i 1824, el que significava la reconstrucció del 82 % de les cases cremades.

Els 230 edificis deshabitats eren el 12,7 % del total dels existents. Els barris amb el percentatge més elevat d'edificis deshabitats eren Vallfonollosa (46 %), Arbonès (44 %), Infants i Remei (25%), Sant Andreu (23 %), Sant Miquel (18 %) i Plana d'en Creus (17 %). Tots aquets barris es trobaven situats fora muralles, excepte els d'Infant i Remei. Els que tenien menys cases deshabitades eren els de la Plana de l'Om, Plaça de Don Jordi, Vilanova i Mossèn Bosch amb cap edifici sense habitar.

Els 1.507 edificis que es trobaven habitats, l'any 1824, tenien en total 2.537 habitatges, el que representa un promig de 1,68 habitatges per edifici (taula III). Aquest percentatge anava des d'1 (un habitatge per edifici) dels carrers Cirera, Cantó Casa Juandó, Placeta de les Escodines, Cantó del Jubells, Baixada de Sant Marc i Llop, fins a 5 del carrer sota la Mola de la Seu del barri de la Plana d'en Creus, 3 del carrer de les Piques i Plaça de Don Jordi. En els cas de l'agrupació dels barris amb els de dintre i els de fora muralles,

cap barri dels de fora supera el llinar 2,1 habitatges per edifici del Raval de Sant Pere, i a dintre muralles tots estan per sobre d'1 de Barreres i Grau dels Jueus arribant fins al màxim de 3 habitatges per edifici del barri de les Piques i Plaça de Don Jordi (figura 3).

El nombre promig d'habitants per habitatge de la ciutat era de 4,72, però amb una diferència que remarca els comentaris anteriorment esmentats i es que el nombre promig d'habitants per habitatge dintre muralles era de 4,75 i els dels barris fora muralles era de 4,68, amb un 1,5 % de diferència, el que representava una persona més per cada set habitatges a dintre muralles en relació als barris exteriors (figura 4) equilibrant-se la relació entre fora i dintre muralles en relació a l'any anterior.

L'agrupació dels barris que formaven part de l'interior de la ciutat muralrada (22 barris) tenien el 60 % dels habitatges on hi vivien el 60 % de la població manresana. Això ens indica que hi havia major població que vivia dintre del recinte emmurallat que en els 8 barris de "fora muralla" on hi havia el 40 % dels habitatges de la ciutat i on hi residien el 40 % de la població, vint punts percentuals de diferència, que eren 2.419 persones (taula III).

El barri més habitat de la ciutat era

el de les Escodines amb 1.468 habitants (12 %) i que havia perdut pes relatiu des de l'any anterior, que vivien en 313 habitatges (12 %). El que ens indica que eren en una certa proporció cases de la tipologia rural amb el bestiar i les eines de treballar la terra a la planta baixa, la vivenda al primer pis i a dalt la planta per assecat el gra (figura 5). El 17 % dels edificis d'un sol habitatge de Manresa es trobaven al barri de les Escodines. El següent era

el de Puigterrà que tenia el 10 % de tota la ciutat.

Després del barri de l'Escodines, venia el de Puigterrà amb 852 habitants. La suma dels dos barris de "fora muralles" sumava el 19,4 % de la població total de Manresa (2.320 persones). La resta dels barris tenien tots una població per sota del 700 habitants (figura 5), havent-hi vuit (Bastardes, Grau dels Jueus, Plaça de Don Jordi, Infants, Plana de l'Om, Plana

d'en Creus, Raval de Sant Pere i Vallfonollosa) que no superaven en cap cas els 200 habitants.

Aquests barris més poblats no tenien, però, la majoria dels edificis d'un sol habitatge de la ciutat. El barri que tenia més proporció d'edificis d'un sol habitatge era el barri de Mossèn Bosch amb el 79 %, seguit del barri del Pedregar amb el 77 % i del barri del carrer Nou amb el 75 %. Això ens indica que si bé històricament s'ha associat el

TAULA II : Característiques poblacionals de cada barri l'any 1824

INDICADORS POBLACIONALS	EDAT MITJANA			TAXA GENERAL DE FECONDITAT (1)	INDEX DE DONES FÈRTILS (2)	PERCENTATGE DE JOVES (3)	PERCENTATGE DE POBLACIÓ GRAN (4)	INDEX D'ENVELLIMENT (5)	EDAT MÀXIMA DONA	EDAT MÀXIMA HOME
BARRI	Dones	Homes	POBLACIÓ							
ARBONÉS	27,1	24,6	25,9	70,7	53,2	36,9	4,2	11,4	89	70
BARRERES	24,7	26,4	25,4	0,0	51,8	36,0	2,7	7,5	76	86
BASTARDES	35,8	32,3	34,3	117,6	48,6	21,3	9,8	46,2	80	70
BORN	26,1	28,8	27,4	0,0	54,6	31,6	4,0	12,6	84	82
CARME	24,9	26,6	25,8	10,8	53,5	31,8	2,3	7,2	70	88
ESCODINES	25,7	25,3	25,5	112,3	50,3	36,9	3,8	10,3	86	74
GRAU DELS JUEUS	21,8	28,0	24,9	0,0	35,7	50,0	0,0	0,0	63	63
INFANTS	23,9	23,2	23,6	71,4	53,3	38,3	1,6	4,3	70	69
MEL I CAMPDURGELL	24,2	25,1	24,6	0,0	45,2	43,9	2,0	4,6	75	80
MOSSÈN BOSCH	23,8	23,4	23,6	71,4	53,3	39,6	1,3	3,3	70	65
NOU	27,8	27,9	27,8	13,3	35,4	33,1	4,6	14,0	80	80
PEDREGAR	25,6	26,5	26,0	60,0	44,2	39,0	2,4	6,3	84	70
PIQUES	28,1	28,1	28,1	139,5	36,4	32,9	9,7	15,7	74	72
PLAÇA DE DON JORDI	22,0	24,4	23,1	0,0	42,9	43,2	2,7	6,3	60	75
PLAÇA MAJOR	25,8	25,5	25,7	69,0	52,7	33,3	4,5	13,5	83	88
PLANA DE L'OM	26,4	25,0	25,8	89,3	56,6	40,8	5,3	13,0	83	78
PLANA D'EN CREUS	26,9	30,9	28,7	17,5	50,4	31,2	4,0	12,9	90	73
PUIGTERRÀ	23,4	25,0	24,2	95,7	51,0	41,3	2,3	5,7	75	89
RAVAL DE SANT PERE	22,4	24,5	23,3	90,9	43,1	50,0	2,2	4,3	68	73
REMEI	26,6	26,6	26,6	107,8	45,0	36,4	3,3	10,2	93	90
SANT ANDREU	25,2	25,7	25,5	74,6	55,1	34,9	2,5	7,2	75	75
SANT MIQUEL	25,6	25,9	25,8	53,4	59,5	46,9	4,6	9,8	79	78
SANTA LLÚCIA	25,3	26,0	25,6	49,5	53,7	34,1	3,0	8,8	70	87
SANTA MARIA	23,4	26,0	24,6	114,0	49,4	39,0	4,1	10,4	71	75
SOBRERROCA	24,8	25,5	25,1	119,7	54,8	35,5	2,6	7,4	85	86
TALAMANCA	28,9	26,9	28,1	10,8	47,7	29,2	5,2	17,7	72	79
URGELL	23,8	24,6	24,2	0,0	46,1	42,2	2,9	6,9	80	71
VALLDAURA	25,9	23,2	24,6	35,1	49,6	39,1	2,8	7,1	90	89
VALLFONOLLOSA	29,4	25,5	27,4	0,0	57,1	29,8	4,8	16,1	80	70
VILANOVA	25,7	26,7	26,1	29,9	50,4	36,8	4,5	12,4	77	90
CIUTAT	25,5	25,8	25,6	49,9	50,98	36,64	3,35	9,14	93	90
(1) Taxa general de feconditat (‰) = Núm fills (< 1 any)/Num dones fèrtils (entre 15 i 49 anys) (2) Index de dones fèrtils (%) = Num dones entre 15 i 49 anys/ Num total de dones (3) Percentatge de joves (%) = Població <15 anys/ Població total										

**TAULA III : Característiques dels edificis, habitatges i habitants
per barris l'any 1824**

BARRI	EDIFICIS HABITATS	HABITATGES	HABITATGES PER EDIFICI	PERCENTATGE HABITATGES	HABITANTS	PERCENTATGE S HABITANTS	HABITANTS PER HABITATGE
ARBONÉS	31	80	2,58	3%	358	3%	4,48
BARRERES	77	130	1,69	5%	630	5%	4,85
BASTARDES	10	16	1,60	1%	61	1%	3,81
BORN	71	114	1,61	4%	550	5%	4,82
CARME	41	64	1,56	3%	305	3%	4,77
GRAU DELS JUEUS	4	8	2,00	0%	28	0%	3,50
MEL I CAMPDURGELL	70	122	1,74	5%	547	5%	4,48
NOU	55	79	1,44	3%	390	3%	4,94
PEDREGAR	35	45	1,29	2%	205	2%	4,56
PIQUES	16	48	3,00	2%	213	2%	4,44
PLAÇA DE DON JORDI	2	6	3,00	0%	37	0%	6,17
PLAÇA MAJOR	36	65	1,81	3%	333	3%	5,12
PLANA DE L'OM	15	30	2,00	1%	169	1%	5,63
PLANA D'EN CREUS	22	43	1,95	2%	199	2%	4,63
SANT MIQUEL	50	83	1,66	3%	414	3%	4,99
SANTA LLÚCIA	89	145	1,63	6%	634	5%	4,37
SANTA MARIA	39	101	2,59	4%	444	4%	4,40
SOBRERRUCCA	52	94	1,81	4%	493	4%	5,24
TALAMANCA	29	62	2,14	2%	329	3%	5,31
URGELL	54	105	1,94	4%	512	4%	4,88
VALLFONOLLOSA	11	26	2,36	1%	104	1%	4,00
VILANOVA	27	50	1,85	2%	242	2%	4,84
DINTRE MURALLES	836	1516	1,81	0,60	7197	0,60	4,75
ESCODINES	219	313	1,43	12%	1468	12%	4,69
INFANTS	24	41	1,71	2%	183	2%	4,46
MOSEN BOSCH	28	40	1,43	2%	230	2%	5,75
PUIGTERRÀ	131	192	1,47	8%	852	7%	4,44
RAVAL DE SANT PERE	18	37	2,06	1%	184	2%	4,97
REMEI	100	156	1,56	6%	700	6%	4,49
SANT ANDREU	55	104	1,89	4%	475	4%	4,57
VALLDAURA	96	138	1,44	5%	686	6%	4,97
FORA MURALLES	671	1021	1,52	0,40	4778	0,40	4,68
CIUTAT	1507	2537	1,68	1	11975	1	4,72

fet d'un habitatge per edifici a vivendes agrícoles, aquesta afirmació no és ben bé exacta perquè hi han altres carrers habitatges per altres professionals que també vivien en edificis unifamiliars, però sí que la majoria es trobaven situats fora muralles.

L'edifici que tenia més habitatges habitatges eren quatre cases dels carrers Sant Francesc, Campdurgell, Arbonés i de la placeta de les Escodines que en tenien 8 cada un. Les vivendes unifamiliars eren el 62% del total i per tant, aquestes, eren la majoria, independentment de la seva ubicació. Tant estaven situades en barris page-sos com en barris urbans. Els edificis de dos habitatges eren el 209 % i els de tres eren el 10 %. Un total de 37 % dels edificis de la ciutat estaven ocupats per més d'un habitatge.

Els carrers més llargs de la ciutat es trobaven tots fora muralles, s'havien format i havien anat creixent seguint les sortides històriques de la ciutat. El més llarg era el Valldaura amb 110 edificis numerats i dos sense numerar, i era la sortida cap a Lleida i el Pla d'Urgell. Després venia el carrer Remei amb 102 edificis numerats que era el camí de sortida cap a Vic. En el cas del carrer Remei la numeració seguia a través de diverses denominacions del mateix que amb el temps, han anat desapareixent restant únicament el de Remei (Remei i Pau Sabater).

Anteriorment hem apuntat que l'edat mitjana de la població era de 25,6 anys. Hi havia, però, fins a un 47 % de diferència segons el barri (taula II)²¹. El barri on el promig d'edat era el més gran era el del carrer Bastardes amb 34,3 anys, seguit de la Plana d'en Creus amb 28,7 anys i els carrers de les Piques i Talamanca que era de 28,1 anys. El més jove era el del Raval de Sant Pere amb 23,3 anys. El Raval de Sant Pere era doncs el barri amb més percentatge de joves de la ciutat, tenia un 44,8 de la població inferior als 15 anys. El barri més envellit era el carrer Bastardes amb un percentatge de població més gran de 65 anys de 9,8 %, La taxa de fecunditat variava entre els el 10,8 % del carrer Talamanca i el 139,5 % del carrer de les Piques –quan la mitjana de la ciutat estava en una taxa de 49,9²².

El 37 % de la població manresana era casada²³. L'edat mitjana de l'home casat era de 42,4 anys –per tant corresponia a un home nascut l'any 1782– i l'edat dels homes casats variava força des dels 17 anys del més jove fins als 81 anys del més grans (figura 6). Al gràfic es poden apreciar els valors màxims de 175 i de 174 dels casats amb 30 i 40 anys respectivament. Aquests valors tenen un biaix important per l'efecte de l'arrodoniment de l'edat al contestar a l'agent censor. En qualsevol cas si prenem el nombre d'homes casats entre 26 i 43 anys, o bé entre 30 i 40 anys, el promig continua donant valors de 62,5 i 75,6 anys, que estan per sobre de la mitjana dels altres períodes amb un valor màxim per sobre dels 30 anys. Aquests homes havien nascut just abans de les guerres contra la França Revolucionària (1793) i uns quants anys abans de la guerra contra Anglaterra (1796).

NOTES:

1. La Santa Aliança era un òrgan que aplegava els països més poderosos d'Europa (Rússia, Anglaterra, Àustria, Prússia i després França) que vigilaven l'ordre intern i l'equilibri europeu.
2. La Impremta i Llibreria Roca va ser fundada anteriorment a la Plaça Major número 27 tocant a la Baixada dels Jueus.
3. Gaietà Conet i Mas, "Guia del viajero en Manresa y Cardona", Imprenta de Vicente Magriñá, Barcelona, 1860, p.157 (AJVMP), "El pla de Bages" Número 1.057 de 15.10.1907, p. 2 i Número 1.320 de 5.09.1908, p. 2 (ACMA).
4. El treball infantil era plenament acceptat i els infants començaven a treballar als 8 anys.
5. Percentatge de joves definit com a la població de menys de 15 anys sobre el total de la població.
6. Percentatge de grans definit com a la població de més de 65 anys sobre el total de població.
7. Índex d'envelliment definit com a relació entre la població major de 65 anys i la població menor de 15 anys.
8. Taxa general de fecunditat definit com a la relació del nombre de fills menors d'un any sobre el nombre de dones fèrtils entre 15 i 49 anys.
9. Índex de dones fèrtils definit com la relació entre les dones fèrtils d'entre 15 i 49 anys sobre el total de dones de la població.
10. Dintre de muralles l'antic barri de Barres es desdobra en dos: Barreres i Bastardes, els barris de Mel i de Campdurgell

es fusionen en el barri de Mel i Campdurgell, l'antic barri de la Plana d'en Creus es desdoble en els barris de Piques, Vallfollolosa, Grau dels Jueus i Plana d'en Creus, apareix el barri de Pedregar que l'any anterior no existia; passant de 18 barris l'any 1834 als 22 de l'any 1824.

11. La Plaça Major havia recuperat el seu nom tradicional i havia deixat el de Plaça de la Constitució que li havien donats els liberals.
12. L'any 1824 el carrer Codinella incorpora el carrer de Galzerà Andreu.
13. El carrer Talamanca incorpora el carrer Òdena.
14. L'any 1824 el nombre de barris fora muralles augmenta en un de més: el del Raval de Sant Pere, passant de 7 a 8.
15. Actualment denominada Plaça dels Infants.
16. L'any anterior aquest carrer es denominava Llanes o Llera del Company.
17. L'any anterior es denominava carrer Manescal.
18. L'any anterior es denominava carrer de Sucarrats.
19. Aquest any apareixen els noms dels nous carrers del Llop –abans innominat–, Sant Francesc, Tahones, Pepet, Muralla de Sant Domènec, Muralla dels Pares Predicadors, Muralla de Valldaura i Muralla de Sant Francesc, plaça del Carme, carrer del Racó del Forn, placeta de Valldaura, carrer de la Canal, carrer de sota la Mola de la Seu, placeta d'en Creus, carrer del Forn –abans innominat–, carrer Campanes, carrer Sant Domènec i carrer de la Canaleta; tot dintre muralles. Fora Muralles apareixen el carrer i barri de Mossèn Bosc que es el mateix que abans es denominava Badrenes, carrer de la Baixada de Sant Marc –abans carrer Fondals– de la Colsa-Cases Forànes, placeta dels Bergants, carrer Era de l'Huguet –abans innominat–, carrer de Sant Bartomeu a la carretera, plaça dels Porcs, carrers de Puigterrà de Dalt i de Baix, –aquest darrer abans Corders–, plaça del 'Hospital, carrer Llussà i carrer en front del Joc de la Pilota.
20. Relació per carrer de les cases cremades l'any 1811, a l'article: "El patriotisme i la misèria de la Manresa de fa 200 anys". Jordi Sardans, a la revista "El Pou de la Gallina" juny 2008, número 233, p. 12 a 20.
21. L'any 1823 la diferència entre el barri d'edat mitjana més elevada i el de menys era del 18 %.
22. L'any anterior era de 55,7 indicant que en 7 barris la taxa de feconditat era 0 perquè la persona encarregada de recollir les dades del padró consignava una edat de 1 any als nadons amb edat inferior a 1.
23. L'any anterior aquest valor era del 38 %.

Joan Vila-Masana i Portabella

Col·leccionista i estudiós